

JAN KŘIPAČ / 16. 5. 2016

V žáru královské lásky

V rámci retrospektivy filmů Jana Němce, kterou pořádá Národní filmový archiv v kině Ponrepo, bude uveden ve své době kontroverzní a dnes stále nedoceněný snímek *V žáru královské lásky*. Režisér se jím vrátil po vynucené normalizační odluce zpět do české kinematografie.

Záměr natočit film na motivy románu Ladislava Klímy *Utrpení knížete Sternenhocha* měl Jan Němec už v šedesátých letech. V červnu 1969 dokončil stejnojmenný scénář. K jeho realizaci však z politických důvodů nedošlo. Zapovězený režisér odešel v roce 1974 pracovat na Západ. Ani zde však nenašel pro film vhodného producenta. „Sternenhoch“ se tak zařadil k několika dalším projektům, které se Němcovi nepodařilo v emigraci dokončit, jakkoli se snažil kvůli požadavkům producentů zohlednit i žánrový aspekt příběhu (viz např. hudební filmy *Peter the Rock* a *Píseň pro Martu*, horor *Menu*, životopisný snímek *Lou Andreas-Salomé* či fantasy *Kámen mudrců*).

Šance zfilmovat Klímovými vizemi inspirovaný scénář se tak naskytla až po návratu do Československa – v již svobodných podmínkách, ale ještě za státní peníze. Výroby se ujala tehdejší první barrandovská skupina Jiřího Blažka. Němec se obklopil velkým štábem, oslovil hereckou špičku (včetně Pavla Landovského, který se tímto rovněž vrátil do českého filmu) a ke spolupráci přizval znamenité tvůrce: kameramana Jiřího Macháně, hudebního skladatele Jana Hammera a výtvarníka Michaela Rittsteina.

Rittstein se Klímou zabýval již dříve, když připravoval pro Ladislava Zadrobílka alias D. Ž. Bora ilustrace k jeho samizdatovému vydání *Utrpení knížete Sternenhocha*. Pro Němcův film pak vytvořil kompletní návrhy kostýmů, masek a dekorací. Vzájemnou spolupráci popisoval jako otevřenou a inspirativní: „Němec má vyloženě volnou tvůrčí metodu; každý den se prakticky přidávalo spontánně něco nového. Mně osobně to naprosto vyhovovalo, myslím, že tak se to má dělat – hodně improvizace. Mimo to

chodili na plac herci, kteří jsou sami o sobě hrozně zajímaví. I oni vložili do věci silný díl osobnosti, protože nebylo vlastně nikdy striktně předepsané, jak mají hrát. Záleželo na jejich rozpoložení a nápadech.“[1]

V žáru královské lásky je – v typicky němcovském gestu – záměrný stylový hybrid rozkročený mezi dvěma póly výtvarně-divadelní nadsázky a dokumentární syrovosti. Obě krajnosti se promítají i do prostorového určení snímku: na jedné straně hypermoderní žižkovská televizní věž (chápaná Němcem jako „odporný symbol komunistické arogance“), na straně druhé zanedbané ulice rozpadajícího se starého Žižkova, které z odstupu čtvrtstoletí působí až neuvěřitelným dojmem. Mezi těmito prostory se potácí pološílený kníže, hnaný svými běsy k sebezničení.

Němcův „Sternenhoch“ měl premiéru v květnu 1991. Od té doby ho v kinech vidělo přes 320 tisíc diváků – což je víc, než přišlo na nejnavštěvovanější český film loňského roku. Z dnešního pohledu tak Jan Němec natočil svůj ideál autorského diváckého filmu, který – v tomto případě – zachycuje cosi z ducha doby. Ostatně jak to kdysi vyjádřil sám Němec: „Uplynou léta, rok dva, tři, pět a deset a čtvrtstoletí, a aniž třeba to byl můj záměr, v těch filmech, co jsem dělal, je vždycky kus pocitu té doby, ve které vznikly. Tenhle film, točený v loňském roce, je z doby těch nejzásadnějších přeměn, ale nejenom od zlého k dobrému, ale od zlého ke všemu, já si myslím, že ta tvůrčí energie všech, herců, kameramana, výtvarníka, architekta, maskéra plus ještě i autora hudby, Čechoameričana Honzy Hammera, já si myslím, že ten podivný duch té doby, toho loňského roku že tam bude. Když to bylo děláno tady v Česku bez jakékoliv cenzury i jakéhokoliv komerčního omezení, což je asi unikátní, že se tam vetřelo něco z toho, co jsme tady prožili.“[2]

V žáru královské lásky uvede kino Ponrepo ve středu 18. května v 17:30.

V žáru královské lásky (ČSFR 1990), scénář a režie: Jan Němec, kamera: Jiří Macháně, hudba: Jan Hammer ml., výprava: Michael Rittstein, střih: Alois Fišárek, Michal Lánský, hrají: Vilém Čok, Ivana Chýlková, Boleslav Polívka, Jiří Barтоška, Josef Abrhám, Pavel Landovský ad. 87 min.

Poznámky:

[1] Ulrych, Petr, V žáru. *Reflex* 2, 1991, č. 2, s. 32.

[2] Stankovič, Andrej, Nevidím v komerčnosti nic degradujícího. (Rozhovor s režisérem Janem Němcem). *Kritický sborník* 11, 1991, č. 3, s. 53.